

Yu Hua

De
zevende
dag

Urgente en geestige parabel
over leven en dood van China's
meest gelezen schrijver

DE GEUS

OXFAM Novib

LEESWIJZER

Yu Hua, De zevende dag

OXFAM Novib

AMBASSADEURS VAN HET ZELFDOEN

YU HUA DE ZEVENDE DAG

JAAR VAN UITGAVE	2016
GENRE	Psychologische roman
OORSPRONKELIJKE TITEL	Di qi tian
VERTALING	Jan De Meyer
ISBN	978 90 445 3505 1
UITGEVER	De Geus i.s.m. Oxfam Novib
AUTEUR LEESWIJZER	Marlene Lunter

Yu Hua (1960) groeide op tijdens de Culturele Revolutie. Voor hij begon met schrijven werkte hij vijf jaar als tandarts tot hij het beu was 'mensen in de mond te kijken'. Nu is hij één van China's meest gelezen en spraakmakende auteurs. Naast (vijf) romans en (zes) verhalenbundels, schrijft hij essaybundels en columns voor de *New York Times*. Hij was ook één van de scenarioschrijvers van de film *Seventeen Years* (1999, regisseur Zhang Yuan).

Yu Hua's werk is in tien talen vertaald. Bij uitgeverij De Geus verschenen eerder: *Leven!*, *De bloedverkoper* en *Broers*. De Culturele Revolutie, bedoeld om op het platteland het communisme in te voeren, is Yu Hua's grootste inspiratiebron. Hij ontving meerdere prijzen voor zijn werk. Als eerste Chinees viel hem de prestigieuze James Joyce Award ten deel.

Het verhaal

Op een mistige dag ontvlucht Yang Fei, de ikverteller, zijn eigen crematie, omdat hij een urn noch een graf heeft. Hij dwaalt door een schimmenrijk op zoek naar de manier waarop hij is gestorven. Hij herinnert zich hoe hij in zijn favoriete restaurant zat. Er brak brand uit, maar doordat hij in de krant over de zelfmoord van Li Qing, zijn ex-vrouw, las, bleef hij als versteend zitten. Hij was drie jaar met haar getrouwd, totdat ze een zakenman ontmoette die ambities in haar losmaakte. Nu, in het schimmenrijk, komt ze afscheid van hem nemen. Ze vertellen elkaar dat ze elkaar nooit zijn vergeten. Yang Fei is liefdevol opgevoed door Yang Jinbiao, een wisselwachter die hem als baby op de spoorrails vond. Hij werd bijgestaan door een bevriend echtpaar, Hao Qiangsheng en Li Yuezhen. Pas toen Yang Fei 22 was, vond zijn biologische moeder hem terug. Hij woonde korte tijd bij haar en haar gezin, maar hij keerde snel terug naar Yang Jinbiao die hij als zijn echte vader beschouwde. Na Yang Fei's stukgelopen huwelijk woonden vader en zoon

samen in een appartement, totdat zijn vader ongeneeslijk ziek werd en verdween. In diezelfde tijd verongelukte Li Yuezhen. Zij bracht een schandaal omtrent 27 te laat geaborteerde foetussen naar buiten.

In het schimmenrijk ontmoet Yang Fei Liu Mei die deed alsof ze zelfmoord wilde plegen om haar vriendje Wu Chao te straffen die haar bedroog met een namaak iPhone. Ze viel toen per ongeluk van het dak van een hoog gebouw. Zij brengt Yang Fei naar de plaats waar de doden zonder graf verblijven, een plaats met groen gras, een beekje en bomen met hartvormige bladeren en vruchten, waar de doden genieten van een imaginair maal. Daar zitten twee ruziënde schakers: Li, die zich als een vrouwelijke prostituee voordeed en de politieagent Zhang Gang die hem verhoorde en in zijn kruis trapte. Li heeft Zhang jaren later vermoord en is zelf geëxecuteerd. Nu wachten ze samen al tien jaar op de toekenning van de martelaarstatus van Zhang.

Yang Fei ontmoet achtendertig doden die bij de brand in een winkelcentrum omkwamen, een echtpaar dat bedolven is toen de overheid hun appartement neerhaalde, de eigenaar en zijn familie van Yang Fei's favoriete restaurant, allemaal omgekomen bij een ontploffing in hun restaurant en een man die geëxecuteerd is omdat hij onterecht schuldig was bevonden aan de moord op zijn geesteszieke vrouw. Dan treft Yang Fei Li Yuezhen en de zevenentwintig baby's in het bos. Zij vertelt dat ze Yang Fei's vader heeft ontmoet. Hij is gestorven en werkt nu in het uitvaartcentrum omdat hij zeker weet dat hij Yang Fei daar ooit tegen zal komen. Yang Fei herinnert zich hem, hij deelde de volgnummers uit. Ze hebben elkaar niet herkend.

Een nieuweling arriveert, Xiao Qing. Hij vertelt aan Muisje dat haar vriend Wu Chao een nier heeft verkocht om een graf voor haar te kopen. Zelf is Wu Chao daardoor gestorven. Muisje huilt. Alle aanwezigen maken haar klaar voor haar uitvaart en begeleiden haar naar het uitvaartcentrum. Ze vertelt hoe ze door haar gedrag het leven van haar en Wu Chao diverse keren moeilijker had gemaakt. Als ze vertrokken is, praat Yang Fei met zijn vader die vertelt dat hij terug bij hem had willen komen.

Voor het uitvaartcentrum ontmoet Yang Fei Wu Chao. Hij is bedroefd dat hij Muisje mis is gelopen. Hij vertelt dat zij te goed voor hem was. Yang Fei brengt hem naar de plaats van de doden zonder graf.

Personages

Yang Fei is de ikverteller van het verhaal. De band met zijn adoptievader is enorm hecht en hij heeft alles voor hem over.

¹ Orpheus probeerde zijn geliefde Eurydice uit het dodenrijk terug te halen.

Hij woont kort bij zijn biologische ouders, maar keert terug als daar veel ruzie is. Zelfs al is zijn toekomstperspectief daar beter, hij is toch liever in de buurt van zijn vader. Materiële rijkdom zegt hem niets.

Als zijn vader ziek wordt, geeft Yang Fei zijn goede baan op om voor hem te kunnen zorgen. Hij verkoopt hun appartement om de ziekenhuiskosten te betalen. Als zijn vader verdwijnt, zoekt hij hem overal, zelfs als hij dood is.

Hij is empathisch, heeft geen hoog zelfbeeld en is meegaand. Hij gelooft niet dat de door alle mannen aanbeden Li Qing oog voor hem heeft. Als zij na drie jaar huwelijk wil scheiden, stemt hij daar zonder tegenstribbelen mee in, hoewel hij veel van haar houdt. Het verbaast hem ook niet dat ze een ander boven hem verkiest.

Hij heeft een luisterend oor voor alle doden in het schimmenrijk. Hij vindt zichzelf eerlijk en betrouwbaar en op emotioneel gebied onbeholpen.

Yang Jinbiao neemt Yang Fei zonder aarzelen in huis.

Hij zorgt erg goed voor het kind. Hij is schuchter en introvert. Zijn vrienden proberen hem aan een vrouw te koppelen.

Als hij afspraakjes heeft met het meisje met de vlecht weet hij niet goed hoe hij zich moet gedragen. Hij denkt dat zij niet met hem wil trouwen als Yang Fei bij hem blijft. Na lang piekeren besluit hij het kind naar een weeshuis te brengen, maar binnen vierentwintig uur krijgt hij daar alweer spijt van. Hij zegt het huwelijk af en haalt Yang Fei terug. Zelfs als het meisje toch met hem wil trouwen, komt hij niet op zijn besluit terug. Hij voelt zich zijn leven lang schuldig over het feit dat hij Yang Fei bij het weeshuis had achtergelaten.

Als de biologische moeder ten tonele verschijnt, laat hij zonder te morren de al volwassen Yang Fei vertrekken. Als die al snel terugkeert, uit hij zijn vreugde door een dure maaltijd te kopen.

Hao Qiangsheng is een collega van Yang Jinbiao. Hij en zijn vrouw **Li Yuezhen** staan Yang Jinbiao met raad en daad terzijde als hij Yang Fei heeft gevonden. Ze proberen hem ook aan de vrouw te krijgen. Yang Fei is vaak bij hen en hij ziet Li Yuezhen, die hem de borst heeft gegeven, als zijn moeder. Ze hebben een dochter, Hao Xia, die drie dagen ouder is dan Yang Fei. Samen groeien de kinderen op.

Li Yuezhen brengt een schandaal over 27 te laat geaborteerde foetussen naar buiten en moet dat met de dood bekopen. Ze zou net met haar man naar de VS emigreren waar hun dochter na haar studie is blijven wonen. Haar man vertrekt alsnog zonder haar.

Li Qing is een collega van Yang Fei. Ze is eenzaam, intelligent en beeldschoon. Ze heeft veel aanbidders en veel vrouwen

zijn jaloers op haar. Ze kan een goed huwelijk sluiten, maar kiest voor de onbemiddelde Yang Fei die echt van haar houdt. Na drie jaar huwelijk scheidt ze omdat ze een man ontmoet bij wie ze haar ambities om carrière te maken kan nastreven. Ze wordt een succesvolle zakenvrouw, maar op haar tweede huwelijk rust geen zegen. Na dat huwelijk wordt ze de maitresse van een ambtenaar. Als die op corruptie wordt betrapt, pleegt ze zelfmoord. Ze is altijd van Yang Fei blijven houden.

Lui Mei, bijnaam Muisje, en **Wu Chao** vormen een stel. Hij zag haar in de kapsalon waar zij werkte, was op slag verliefd en zorgde dat hij er ook een baantje kreeg. Hij was erg leergierig en wilde hoger op. Hij leerde de kneepjes van het kappersvak, had kans op promotie, maar de jaloerse Lui Mei verpestte die toen een andere kapster belangstelling voor hem kreeg. Ze werden allebei ontslagen. In hun volgende baantje als kelner had Wu Chao het vooruitzicht tot kok gepromoveerd te worden en weer gooide Lui Mei roet in het eten. Toen klanten handtastelijk werden, schreeuwde zij moord en brand. Wu Chao sloeg er op los en weer stonden ze op straat. Daarna vonden ze geen werk meer en moesten ze bedelen om aan eten te komen.

Lui Mei, een bloedmooie meid, had genoeg kans om een betere relatie te sluiten, maar ze bleef uit liefde bij Wu Chao. Ze was erg materieel ingesteld en ze wilde van Wu de nieuwste iPhone. Toen hij haar bedroog met een neptelefoon, wilde ze hem straffen door te doen alsof ze zelfmoord pleegde. Ze vond ongewild de dood. Wu Chao die pas later van haar boosheid en dood hoorde omdat hij bij zijn zieke vader buiten de stad was, verkocht een nier om een graf voor haar te bekostigen. Dat moest hij met de dood bekopen.

Twee skeletten zitten in het schimmenrijk te schaken. De ene is **Li**, een man die zich prostitueerde en deed alsof hij een vrouw was zonder dat zijn klanten het merkten. De andere is **Zhang Gang**, de politieagent die hem na zijn arrestatie ondervroeg en in zijn ballen trapte. Li stond na zijn vrijlating jarenlang voor het politiebureau met een protestbord: 'Geef mij mijn kloten terug.' Uiteindelijk vermoordde hij Zhang Gang en werd hij zelf geëxecuteerd. Beiden zijn nu hun woede op elkaar vergeten. Ze wachten broederlijk op de toekenning van de martelaarstatus aan Zhang Gang.

De ouders van **Zheng Xiaomin** kwamen om toen de overheid het appartementengebouw waarin ze woonden, had onteigend en neerhaalde. Zij waren nog in het gebouw en stierven onder het puin. Op die dag zou Yang Fei hun dochter voor het eerst bijles geven. Hij vond haar op de puinhopen, wachtend op haar ouders.

Tan Jiaxin dreef met zijn familie een restaurant waar Yang Fei graag ging eten. Tan Jiaxin was een hartelijke man en informeerde telkens naar Yang Feis zieke vader. Het leek alsof het restaurant goed draaide, want het zat altijd vol. Dat was echter schijn. De gasten werkten bij de overheid en lieten alles op de rekening zetten. Die rekeningen werden na verloop van tijd niet meer betaald. Op het moment dat er brand in de keuken uitbrak, was Tan Jiaxin bijna over de kop. Met zijn familie probeerde hij tevergeefs de gasten tegen te houden die het restaurant zonder te betalen wilden verlaten.

Yang Fei ontmoet een man die geëxecuteerd is voor de moord op zijn geesteszieke vrouw. Het was een gearrangeerd huwelijk. Hij en zijn ouders ontdekten pas dat de vrouw geestesziek was nadat de overeenkomst al was gesloten. De man berustte in het huwelijk. Na twee jaar liep de vrouw weg. Er werd een onherkenbaar vrouwenlijk in een vijver gevonden. Men ging ervan uit dat het de echtgenote was. De man werd verdacht van moord. Hij werd gefolterd, bekende en werd geëxecuteerd. Na zijn dood dook zijn vrouw weer op.

Thema

Door corruptie, machtsmisbruik en een tekortschietende overheid is er een straatarme onderlaag in de Chinese samenleving ontstaan en vinden veel mensen onnodig de dood. De overheid verdoezelt de feiten die hen in diskrediet brengen.

Burgers wonen met teveel mensen in kleine appartementen of wonen zelfs in mensonwaardige omstandigheden in ondergrondse bunkers. Grondprijzen schieten omhoog, waardoor huizen en zelfs graven onbetaalbaar zijn. Wu Chao vindt de dood als hij, om een graf voor Muisje te kunnen bekostigen, in het circuit terechtkomt van de illegale orgaanhandel. Yang Fei moet zijn appartement verkopen om de ziekenhuiskosten te betalen.

De overheid houdt de dodencijfers van een brand in een winkelcentrum lager dan ze werkelijk zijn. Ze ontkennen de doden onder het puin van het appartementencomplex en sturen oproerkraaiers af op een vreedzame betoging om mensen te kunnen arresteren. Rekeningen in restaurants worden niet betaald. Om een bedrijf te openen, moet men steekpenningen betalen. Onschuldigen worden gemarteld om misdaden te bekennen.

Vanwege de eenkindpolitiek worden foetussen tot zelfs zes maanden geaborteerd. Ziekenhuispersoneel behandelt de lichaampjes als afval en dumpst ze in de rivier. Klokkenluiders worden zonder pardon uit de weg geruimd.

Motieven

> Queeste door het schimmenrijk

Yang Fei heeft geen graf en dwaalt daarom in een queeste (zoektocht) door het schimmenrijk. Hij is op zoek naar zijn vader, naar de manier waarop hijzelf gestorven is, ziet zijn eigen leven aan zich voorbijtrekken en hoort over allerlei misstanden in de maatschappij.

Hij is niet de enige schim zonder graf. De stem van alle doden verandert. Het vlees valt langzaam van hun botten tot ze alleen nog maar een skelet zijn. Zo lijken ze allemaal op elkaar en zijn ze gelijk in de dood. Ze vinden rust op de speciale plaats voor de doden zonder graf.

Slechts één dode vertrekt van die plaats naar een graf, Liu Mei. Zij drukt de anderen op het hart niet om te kijken als ze weggaat: 'Op die manier zal ik in staat zijn jullie te vergeten, en alleen zo kan ik echt rust vinden' (p.262, het Orpheusmotief!).

> De liefdevolle band tussen vader en adoptiezoon

Tussen Yang Jinbiao en Yang Fei is een liefdevolle band ontstaan. De band is onverbreekbaar, noch door een vrouw die met Jinbiao wil trouwen, noch door de biologische familie van Yang Fei, noch door de dood.

> De media

Kranten berichten over alle rampen. De sensatiepers spelt de zelfmoord van Lui Mei uit. Op internet verschijnen berichten dat er bij allerlei ongelukken meer doden zijn dan de overheid wil toegeven. Lui Mei publiceert haar dagboek op internet en chat met anderen over de beste methode om zelfmoord te plegen.

> Huwelijken en liefdesrelaties

Yang Jinbiao ziet af van een huwelijksleven. Het huwelijk van Yang Fei, uit liefde gesloten, is van korte duur. Hij blijft altijd van zijn ex-vrouw houden en heeft geen andere relaties na haar. De relaties die zij nadien heeft zijn niet gelukkig. Ook zij is hem niet vergeten.

Lui Mei en Wu Chao houden veel van elkaar, maar maken erg veel ruzie. Dat doen ook Yang Feis biologische ouders en zijn zus en broer met hun partners. De man die geëxecuteerd is voor de moord op zijn geesteszieke vrouw had een gearrangeerd huwelijk. Het huwelijk van Hao Qiangsheng en Li Yuezheng is liefdevol.

Structuur, tijd en plaats

De zevende dag bestaat uit zeven delen of hoofdstukken.

Ze beschrijven de eerste zeven dagen die Yang Fei in het schimmenrijk doorbrengt. Elk deel draagt de titel van de beschreven dag: *De eerste dag*, *De tweede dag*, etc.

Het laatste deel heeft dezelfde titel als het boek. De meeste

delen beslaan rond de dertig pagina's. *De derde dag* is twee keer zo lang. Dat deel beschrijft Yang Feis leven, vanaf het moment dat zijn vader hem op de rails vond tot aan het moment, een-en-veertig jaar later, dat zijn vader verdween. Ook *De vijfde dag* is langer (48 pagina's). Op deze dag ontmoet Yang Fei allerlei doden op de plek waar degenen zonder graf verblijven.

De zeven dagen in het schimmenrijk zijn chronologisch verteld. In deze zeven dagen herinnert Yang Fei zich hoe zijn een-en-veertigjarige leven is verlopen en hoort hij verhalen van mensen over hoe zij de dood vonden. Sommige verhalen kent hij ook via de krant en internet: de zelfmoord van Muisje en de arrestatie van de prostituee die een man bleek te zijn. Het leven van Yang Fei begint op een spoorwegrails. Zijn moeder beviel in de net vertrekkende trein toen ze naar de wc moest. Yang Fei groeit op in een stad in het zuiden van China in een armoedig huisje aan de spoorlijn. Later woont hij met zijn adoptievader, Yang Jinbiao, in een tweekamerappartement. Als Yang Fei een goede baan heeft en gescheiden is, kopen ze samen een duurder appartement. Yang Fei verkoopt dit om de ziekenhuiskosten van zijn vader te kunnen betalen. Hij koopt dan een winkeltje vlakbij het ziekenhuis.

Een kleine maand woont hij bij zijn biologische ouders in het noorden van China. Hij brengt een bezoek aan het geboortedorp van zijn vader op het platteland als zijn vader is verdwenen. Als kind brengt hij een nacht door op een rots voor een kinderdagverblijf. Hij ontmoet zijn toekomstige vrouw in het bedrijf waar hij in een kantoortuin werkt. In het altijd druk bezette restaurant van Tan Jiixin, waar hij graag komt, vindt hij de dood.

De verhalen van de doden brengen de lezers naar de meest naargeestige plaatsen van de grote stad. Muisje en Wu Chao verhuizen naar een steeds armoediger appartement, totdat ze tenslotte terecht komen in een onderaardse schuilkelder, tijdens de Culturele Revolutie gebouwd voor luchtaanvallen, nu bewoond door duizenden armoedzaaiers. De plaats waar Wu Chao verblijft als hij wacht tot er een nierdonor is gevonden is al even smerig. De overheid onteigent zonder

pardon armoedige appartementenblokken. Brandgevaarlijke winkelcentra en restaurants gaan in rook op.

Verteller en perspectief

Yang Fei is de ikverteller. Het perspectief ligt bij hem. Als hij het verhaal vertelt over zijn geboorte en over hoe Yang Jinbiao hem vindt, wordt hij een soort auctoriale ikverteller². Hij vertelt dan gebeurtenissen die hij niet kan weten, maar die hem zijn verteld: 'Ze [Yang Feis biologische moeder] dacht gewoon dat ze even naar het toilet moest' (p.82) en 'Mijn vader begreep precies wat ik nodig had toen ik opgroeide' (p.87).

In het schimmenrijk is Yang Fei een belevende ikverteller³: 'Samen met Muisje liep ik verder' (p.164). Hij wordt een vertellende ik⁴ als hij over zijn verleden en over de levens van anderen vertelt: 'Ruim tien jaar geleden...' (p.165).

Schrijfstijl

Yu Hua heeft een vlotte pen en hij gebruikt veelvuldig levensechte dialogen.

De volgende stijlmiddelen gebruikt hij:

- Metaforen⁵: 'Nadat het familiale onweer was gaan liggen...' (p.115) en: 'Bevrijd bereikte mijn geheugen de bergtop' (p.145).
- Parallellie⁶: 'Nog altijd dwarrelden de sneeuwvlokken neer, nog altijd was de mist niet opgelost, nog altijd...' (p.42).
- Personificatie⁷: '... alsof het ene na het andere gebouw dodelijk vermoeid tegen de vlakte was gegaan' (p.11).
- Repetitie⁸: 'Ik had het gevoel dat ik een boom was die terugkeerde maar het bos, een druppel die terugkeerde naar de rivier, een zandkorrel die terugkeerde naar de aarde' (p.206).
- Vergelijkingen⁹: 'Hun roddelpraat was voor haar niets meer dan een fijne motregen waartegen ze niet eens haar paraplu open hoefde te vouwen' (p.48).

² Een alwetende verteller die boven het verhaal staat. Hij kan alles overzien, zich in elk personage verplaatsen, vooruitwijzingen doen en de lezer rechtstreeks aanspreken.

³ Ikverteller die vertelt op het moment dat hij de gebeurtenissen meemaakt.

⁴ Een ikverteller die achteraf het verhaal vertelt en zo terugkijkt op de gebeurtenissen.

⁵ Een vorm van beeldspraak, waarbij het object onmiddellijk de naam krijgt van een ander object, op grond van overeenkomst.

⁶ Gelijk zinsverloop.

⁷ Een begrip of voorwerp wordt als een persoon voorgesteld

⁸ Herhaling van woorden.

⁹ Het vervangen of vergelijken van woorden op grond van overeenkomst.

Titel en motto

De zevende dag doet denken aan Genesis: God schiep de wereld in zes dagen, op de zevende rustte hij. Het motto verwijst daar ook naar:

- Op de zevende dag had God zijn werk voltooid,
- op die dag rustte hij van het werk dat hij had gedaan.

Op de zevende dag van Yang Feis verblijf in het schimmenrijk krijgt Muisje haar laatste rustplaats, vindt Yang Fei zijn vader terug en kan hij hem met een gerust hart achterlaten en keert hij zelf terug naar de plaats van de doden zonder graf.

Die plaats is al eerder in het boek als de bijbelse grazige weide omschreven. Yang Fei omschrijft hem nu als: 'Daar wuiven de boombladeren naar je, de rotsen glimlachen naar je, en het water van de rivier begroet je. Daar zijn geen armen of rijken, er is geen verdriet of pijn, geen wrok of haat... Daar zijn alle mensen gelijk in de dood' (p.283). Dat klinkt als een betere variant van de huidige wereld. De zevende dag lijkt daardoor op een omgekeerd scheppingsverhaal. Een parallelle wereld wordt geschapen waarin de doden op de zevende dag rust vinden.

→ Discussiepunten

1. Hoe denk je over het feit dat Yang Jinbiao Yang Fei op de rots voor het kinderdagverblijf/weeshuis achterlaat?
2. Waarom komt Yang Jinbiao niet terug op zijn besluit niet met het meisje met de vlecht te trouwen?
3. Op welke manier had hun huwelijk kunnen slagen?
4. Welke overeenkomsten en verschillen zie je tussen Yang Fei en Yang Jinbiao?
5. Hoe denk je over de band tussen die twee?
6. Hoe denk je na het lezen van deze roman over de band tussen ouders en adoptiekinderen?
7. Als Yang Fei voor zijn huwelijk met Li Qing had gevochten, hoe zou het dan met zijn huwelijk zijn gegaan?
8. Hoe zou je Li Qing omschrijven?
9. Hoe denk je over de relatie tussen Liu Mei en Wu Chao?
10. Hoe denk je over de chatconversatie van Liu Mei met andere internetgebruikers over de beste zelfmoordmethode?
11. Wat is er volgens jou met de stoffelijk overschotten van Li Yuezheng en de 27 baby's gebeurd?
12. Waarom dwarsboomt de overheid het toekennen van de martelaarstatus aan Zhang Gang?
13. Welke rol speelt de man met de mouwloze zwarte jas (p.194-196)?
14. Yang Fei stelt hem volgende vraag: 'Wat is volgens jou het beste, een graf hebben, en dus een laatste rustplaats, of geen graf hebben en een eeuwig leven?' (p.196). Wat zou jij antwoorden?
15. Denk je dat Yang Fei voor eeuwig op de plaats zal blijven van de doden zonder graf?
16. De omslag noemt de roman een 'parabel', dat is een moraliserend verhaal, vaak over een religieuze of zedelijke waarheid. Motiveer of je deze genre-aanduiding toepasselijk vindt of niet.
17. Welk beeld krijgt u van de grote steden in China door deze roman?